

MEKSYK - NAJWIĘKSZE ZAGROŻENIA ZDROWIA KOBIET INDIAŃSKICH

SCENARIUSZ WARSZTATÓW NA TEMAT CZYNNIKÓW UMIERALNOŚCI MATEK W KRAJACH ROZWIJAJĄCYCH SIĘ NA PRZYKŁADZIE MEKSYKU

CEL ZAJĘĆ

Poprzez udział w warsztacie uczestnicy poznają różnorodne czynniki powodujące zagrożenie życia matek, a także nabędą umiejętności rozwiązywania problemów przyczyniających się do wysokich wskaźników umieralności matek w krajach rozwijających się :

PRZEBIEG + czas trwania	MATERIAŁY DYDAKTYCZNE	WSKAZÓWKI METODYCZNE
ĆWICZENIE 1_ „ZJAWISKO UMIERALNOŚCI MATEK JAKO ZJAWISKO GLOBALNE” 45 min		
<p>Wprowadzenie: Przeprowadź krótkie wprowadzenie do tematu umieralności matek na świecie, szczególnie w krajach rozwijających się (definicja, kilka danych, mapa) na podstawie prezentacji powerpoint (slajdy: 5-8).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zauważ, że w krajach rozwijających się rodzącej towarzyszy zazwyczaj ludowa akuszerka, a czasami tylko członkowie jej rodziny. W większości przypadków taki poród odbywa się pomyślnie. Jeśli jednak pojawiają się komplikacje, konieczne jest przewiezienie kobiety do ośrodka biomedycznego, co nie zawsze jest możliwe. Przyczyny, z powodu których kobiety nie są przewożone do szpitala w odpowiednim czasie są bardzo złożone. <p>Przebieg:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podziel uczestników na trzy grupy i poproś, aby uczestnicy w grupach zastanowili się, jakie czynniki mogą powodować, że kobieta nie jest zawożona do odpowiedniego ośrodka w odpowiednim czasie. 2. Wyniki swoich dyskusji uczestnicy spisują na kartce. 3. Poproś, aby jedna osoba z każdej grupy zaprezentowała wyniki dyskusji. 4. Spisz pomysły na flipcharcie oraz wspólnie z uczestnikami uporządkuj je w ogólniejsze kategorie. 5. Przedstaw podsumowanie przygotowane w powerpoint (slajdy 10-11) . 	Prezentacja powerpoint.	Grupę dzielimy odliczając do trzech, ale warto zwrócić uwagę, aby w jednej grupie nie znaleźli się wszyscy „specjaliści”. Jeśli są takie osoby wśród uczestników warsztatu, wybieramy trzech specjalistów jako przedstawicieli grup. Po odliczeniu dołączają do nich pozostali uczestnicy.
ĆWICZENIE 2_ „MEKSYK - KONTEKST LOKALNY” 50 min		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pokaż uczestnikom cztery zestawy zdjęć przedstawiających mieszkańców Meksyku. 2. Po każdej serii zapytaj uczestników, jak podsumowaliby właśnie obejrzone zdjęcia. 3. Podpowiadając, naprowadź uczestników na tematy przypisane kolejnym zestawom zdjęć: <ul style="list-style-type: none"> • różnorodność grup etnicznych (slajdy: 14-24) • relacje kobieta – mężczyzna (26-36) • przyrost naturalny (38-46) • pluralizm medyczny (48-59) 4. Poruszając po kolei poszczególne tematy, staraj się jak najwięcej informacji wydobyć od uczestników. Przynajmniej część z nich ma już dużą wiedzę, poprosi, aby się nią podzielili z pozostałymi. 5. Po każdej serii zdjęć zaprezentuj kilka slajdów przybliżających dany temat: mapy, dane statystyczne, ilustracje. Omów je, aby uczestnicy dobrze je poznali. 6. Na zakończenie pokaż slajd zbierający podstawowe informacje o Meksyku (slajd 60). 	Zestawy zdjęć w powerpoicie. Prezentacja powerpoint przedstawiająca podstawowe informacje o kraju.	Poszczególne zestawy zdjęć mają być inspiracją do podjęcia przez uczestników 4 tematów wymienionych w opisie ćwiczenia.
ĆWICZENIE 3_ „POZYCJA SPOŁECZNA KOBIETY INDIAŃSKIEJ” 40 min		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozdaj uczestnikom przygotowany tekst. Poproś, żeby się z nim zapoznali, a następnie przygotowali odpowiedzi na pytania zadane pod tekstem. 	Tekst opisujący relacje młodej kobiety z mężem i	Podczas dyskusji zwrócić uwagę na: pozycję męża,

<ol style="list-style-type: none"> Gdy uczestnicy zakończą pracę z tekstem, poproś ich o przedstawienie swoich odpowiedzi. Jeśli brakuje chętnych do zabrania głosu, wskaż osobę, którą prosisz o odpowiedź. Wyciągnij wnioski – jakie najczęściej padały odpowiedzi i spytaj się, czy pozostali uczestnicy się z nimi zgadzają. 	<p>teściową.</p>	<p>znaczenie teściowej, przemoc psychiczną i fizyczną, prawa przysługujące młodej kobiecie. Zauważ, że każda teściowa sama kiedyś była synową – wspólnie zastanówcie się, na czym polega ta zmiana.</p>
ĆWICZENIE 4 „RELACJA KOBIET INDIAŃSKICH Z PAŃSTWOWĄ SŁUŻBĄ ZDROWIA” 45 min		
<ol style="list-style-type: none"> Podziel uczestników na dwie grupy. Każda z grup otrzymuje wskazówki do odegrania jednej ze stron dialogu podczas wizyty Indianki u lekarza ginekologa. Poproś grupę 1 o przygotowanie się do odegrania roli Indianki, a grupę 2 o przygotowanie się do odegrania roli lekarza. Poproś o dwóch ochotników z każdej grupy do odegrania dialogu. Po zakończeniu dialogu, zapytaj osoby odgrywające role o ich odczucia podczas rozmowy. Następnie zadaj pytanie wszystkim uczestnikom o czynniki, które sprzyjały komunikacji między lekarzem a Indianką, oraz o czynniki, które ją utrudniały. 	<p>Dwa teksty prezentujące wskazówki do odegrania roli Indianki i lekarza.</p>	<p>Podczas dyskusji zwrócić uwagę na wzajemne stereotypy oraz niedostosowanie lekarzy do innych warunków kulturowych, a także tabuizację cielesności w społeczności indiańskiej i obecność agresywnych kampanii ograniczenia przyrostu naturalnego.</p>
ĆWICZENIE 5 „ROZWIĄZYWANIE REALNEGO PROBLEMU – JAK ZMNIJSZYCH POZIOM UMIERALNOŚCI MATEK WŚRÓD LUDNOŚCI INDIAŃSKIEJ MEKSYKU” 45 min		
<ol style="list-style-type: none"> Opisz przykładową społeczność indiańską w Meksyku. Na tablicy spisuj jej najważniejsze cechy (np. odległość od miasta, godziny przyjęć w ośrodku zdrowia). Podziel uczestników na trzy grupy. Poproś, aby członkowie każdej z grup wspólnie zastanowili się nad kilkoma realnymi działaniami, które można by podjąć, aby zmniejszyć poziom umieralności matek w tej społeczności. Po zakończeniu pracy w grupach poproś, aby ich przedstawiciel, przedstawił wszystkim wypracowane przez nich rozwiązania. Poproś osoby z innych grup o odniesienie się do przedstawionych pomysłów. Na zakończenie spróbuj z uczestnikami wybrać takie rozwiązania, które zdaniem większości są możliwe do zrealizowania, a ich skutki byłyby zdecydowanie pozytywne. 	<p>Tekst opisujący przykładową miejscowość.</p>	<p>Skupi się na konkretnych rozwiązaniach, analizie ich zalet i możliwych trudnościach.</p>

Załącznik 1 – tekst do 3 ćwiczenia

[...]

Carla: Wczoraj znowu robiłam tortille dla całej rodziny (rodziców męża, jego dwóch starszych braci z rodzinami, starszej siostrze męża mieszkającej z rodzicami, swojemu mężowi i dzieciom). Tak zarządziła żona najstarszego brata. Cały dzień to mi zajęło, nawet nie miałam czasu zrobić pranie dzieciom. No to jak wieczorem mąż wrócił z pracy, to mu się poskarżyłam. A on tylko, że mam robić, co mi każe jego matka czy starsze synowe. To już lepiej nie będę mu nic więcej mówić. Jeszcze się zdenerwuje i znowu mnie pobije. A mój ojciec nie żyje, to nikt się za mną nie wstawi.

Eva: Lepiej siedzieć cicho, jeśli się da. Do kogo uciekniesz?

Carla: Tak... Czasami mi mówi, że już mnie nie chce. Mówi, że spotyka się z taką młodą dziewczyną, koleżanką jego młodszej siostry. Ale mnie nie może wygonić, bo ma ze mną dzieci... A jak twoja teściowa?

Eva: Co mówić, znowu nie pozwala mi jechać na plantację awokado (do pracy). Powiedziała, że jak mój mąż zadzwoni, to mu powie i on przestanie przysyłać nam pieniądze (z USA). A przecież z tego co on przysyła, z tego co ona nam daje, to nie starcza. Chciałam popracować kilka tygodni, to bym kupiła jakieś ubrania dla siebie i dzieci na fiestę św. Franciszka.

Carla: A moja, pamiętasz, jak nie pozwoliła mi iść do rodziców, gdy było wiadomo, że matka umiera... Dopiero jak teść wrócił do domu, to mi pozwolił iść. Jak doszłam, to matka już nie żyła, ale teściowa i tak była za to na mnie zła. Jeszcze teraz nie pozwala mi samej jeździć do miasta. Zaraz by powiedziała swojemu synowi, że mam kogoś. Ona potrafi nazmyślać.

Eva: Ja to mówię moim córkom, żeby nie szły szybko z narzeczonym. Tak jak moja siostra. Ona już miała 24 lata, wybrała sobie takiego męża, który ma dobrą matkę. I teraz jak sobie dobrze żyją. Jak szybko pozwoliła im zamieszkać osobno. Mnie rodzice chcieli powstrzymać przed pójściem z narzeczonym (zamieszkaniem z nim). Ale na fiejście mnie namówił i uciekłam z nim. Rodzice się gniewali, ale też już miałam dosyć opiekowania się młodszym rodzeństwem. Jak miałam się zajmować dziećmi, to wolałam swoimi.

Carla: Ty masz chociaż 6 dzieci, to już ci nic nie powiedzą. A ile razy moja teściowa mi wypomina, że ja mam tylko 3.

[...]

Polecenia i pytania:

1. Opisz w kilku hasłach relację młodej mężatki z mężem. Podaj kilka przykładów.
2. Opisz w kilku hasłach jej relację z teściową. Podaj kilka przykładów.
3. Na czym polega różnica pomiędzy pozycją synowej i teściowej w rodzinie? Jak myślisz, z czego to może wynikać?
4. Jakie strategie radzenia sobie z taką sytuacją mogą przyjmować młode kobiety?

Załącznik 2 – teksty do 4 ćwiczenia

Twoim zadaniem będzie odegranie roli pacjentki – Indianki w rozmowie z lekarzem w szpitalu. Masz około 45 lat. Jesteś matką 5 dzieci. Nigdy wcześniej nie byłaś u lekarza ginekologa. Teraz musiałaś przyjechać do szpitala, ponieważ masz od kilku tygodni upływy z krwią. Nie wiesz, co to może oznaczać, ale koleżanka nastraszyła cię, że to może być rak. Towarzyszy ci siostra, sama nie mogłabyś jechać do miasta. Nikomu z rodziny nie powiedziałyście, jaki jest prawdziwy cel waszej wyprawy.

Nie umiesz dobrze wytłumaczyć lekarzowi, co ciebie zaniepokoiło, bo nie nawykłaś do rozmawiania na sprawy intymne. Czujesz wstyd, że musisz rozmawiać z kimś obcym na takie tematy.

Dużą trudność sprawia ci dodatkowo porozumiewanie się w języku hiszpańskim, którego nauczyłaś się dopiero, gdy poszłaś do szkoły. Umiesz czytać, ale nie piszesz, ponieważ w szkole spędziłaś niecałe dwa lata.

Nigdy nie miałaś wykonywanej cytologii, tylko słyszałaś, że takie badanie istnieje.

Lekarz prawdopodobnie uzna za konieczne przeprowadzenie badania ginekologicznego i cytologii.

Nie chcesz, aby badał ciebie lekarz – mężczyzna. Do tej pory rozbierałaś się tylko przed mężem. Wiesz, że mąż będzie bardzo zły, jeśli się dowie, że zdjęłaś ubranie przy innym mężczyźnie.

Wiesz, że lekarz – metys będzie cię traktował z góry, być może na ciebie nakrzyczy, nie będzie starał się dobrze ci wytłumaczyć, na czym polega choroba.

Twoim zadaniem będzie odegranie roli lekarza – mężczyzny, do którego przyszła na wizytę pacjentka – Indianka.

Ma ona około 45 lat. Zapytaj ją ile ma dzieci, gdzie je rodziła, czy była kiedyś u ginekologa. Gdy dowiesz się, że nigdy nie była u ginekologa możesz na nią nakrzyczeć. Wyraż swoje oburzenie, że ma tyle dzieci i że nie stosowała antykoncepcji.

Zapytaj ją, z jakiego powodu przychodzi na wizytę.

Wiesz, że kobieta będzie miała problemy z wyjaśnieniem symptomów, ale również że będzie się krępowała mówić na tematy intymne. Dodatkowo sporą trudność sprawia jej porozumiewanie się w języku hiszpańskim.

Dojdiesz do wniosku na podstawie opisanych symptomów, że konieczne jest wykonanie badania ginekologicznego i pobranie cytologii.

Kobieta prawdopodobnie nie będzie chciała się zgodzić na takie badanie. Słyszałeś, że Indianki nie chcą się rozbierać przy lekarzu – mężczyźnie, ale nie bardzo wiesz dlaczego.

Jako Metys traktujesz swoją indiańską pacjentkę z góry i nie będziesz się starał wytłumaczyć jej, co jej dolega.

Załącznik 3 – tekst do 5 ćwiczenia

Wyobraźcie sobie społeczność, powiedzmy około 10 tys mieszkańców, typowo indiańska. Jest tam kilku uzdrowicieli ludowych – bardziej i mniej uznanych specjalistów. Ale w zasadzie prawie każda kobieta potrafi pomóc swojej rodzinie w przypadku drobniejszych chorób. W miejscowości znajdują się 2 ośrodki zdrowia, ale dostęp do nich nie jest łatwy. Trzeba czekać długie godziny w kolejce, a wczesnym popołudniem są zamykane. Ich pracownicy udzielają pomocy w bardzo podstawowym zakresie. Na przykład już od kilku lat nie odbierają porodów. Pacjenci bardzo często są odsyłani do szpitala w mieście, oddalonym o około 35 kilometrów, ale w dość górzystym obszarze. Rdzenni mieszkańcy tej społeczności mają wiele oporów w kontaktach z metyskim personelem ochrony zdrowia. Usługi w ośrodkach i szpitalu może być bezpłatna, ale nie wszyscy o tym wiedzą, albo nie wiedzą, jak mogą wyrobić sobie dowód ubezpieczenia. W miejscowości jest kilka gabinetów prywatnych, w tym 3 położników. Jednak tylko niewielką część mieszkańców stać na odpłatne usługi. Duża grupa kobiet rodzi z indiańską położną, kolejna grupa rodzi w szpitalu.

Średnio co rok lub dwa umiera kobieta podczas ciąży, porodu lub połogu – najczęściej korzystały one z usług ludowej akuszerki. Nieraz zdarzało się, że akuszerka przed porodem mówiła, że kobieta nie będzie mogła urodzić w domu, że mogą wystąpić komplikacje i że powinna jechać do szpitala. Położne przechodzą kurs dotyczące podstawowej opieki medycznej w ośrodkach zdrowia, dzięki czemu potrafią szybciej rozpoznać stany poważnego zagrożenia. Ale albo kobieta nie chciała jechać do szpitala, albo teściowa i mąż nie widzieli takiej potrzeby, albo bały się kosztów związanych z pobytem w szpitalu. Kobiety te nieraz uważały, że silny ból którego doświadczają podczas porodu, jest normalnym stanem, nie widziały w nim żadnego zagrożenia. Nawet gdy był on bardzo silny starały się nie okazywać swojego cierpienia, jak nakazuje tradycja, kobieta rodząca nie powinna zwracać na siebie uwagi otoczenia, poza osobami asystującymi jej.

Do szpitala decydują się jechać w momencie rozpoznania przez rodzącą bądź jej rodzinę poważnej komplikacji. Czasami następuje to dopiero w momencie utraty przytomności czy krwotoku. Wtedy zostaje bardzo mało czasu, żeby pomóc kobiecie i dziecku. Lekarze na miejscu, czy to z klinik

państwowych, czy to z gabinetów prywatnych, nie zgodzą się przyjąć pacjentkę w takim stanie. Konieczny jest natychmiastowy transport do szpitala.

Rodzina nie zawsze ma środki potrzebne na opłacenie samochodu. Czasami możliwe jest sprowadzenie samochodu policji, który w sytuacji zagrożenia życia może posłużyć jako ambulans.